

RAADSVORSTEL

ONDERWERP

Vaststellen Beleidskader duurzame energie Twenterand

BESLISPUNTEN

1. Het Beleidskader duurzame energie Twenterand definitief vast te stellen.
2. De Reactienota vast te stellen.
3. Het oude Beleidskader duurzame energie (2017) gelijktijdig in te trekken (met uitzondering van met name genoemde onderdelen (zoals de bijlage Tabel landschappelijke inpassing)).

INLEIDING

De ambities van Twenterand voor de energietransitie zijn door de raad vastgesteld in de Omgevingsvisie Twenterand 1.0, het besluit over de RES Twente 1.0 en in de Agenda Duurzaam Twenterand 2018-2022. Twenterand sluit in haar ambitie voor een energieneutrale gemeente in 2050 aan bij de doelen van het landelijk Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategie Twente.

In 2022 werd in Twenterand ongeveer 30 GWh aan hernieuwbare elektriciteit opgewekt, door zon op veld en zon op dak.¹ Als volgende stap naar 2030 in de energietransitie heeft de gemeenteraad ingestemd met de RES Twente 1.0 als strategische koers. Aan de regionale opgave draagt Twenterand maximaal 82 GWh bij, in te vullen met een flexibele energiemix voor hernieuwbare elektriciteit. Aan de uitwerking van deze opgave heeft de raad voorwaarden verbonden. De voorkeursvolgorde voor de opwek van duurzame energie tot 2030 is door de raad gegeven: maximaal zon op daken, zon op (te ontwikkelen) zandwinplassen, windenergie (met randvoorwaarden). Voor zon op veld zijn in de afgelopen jaren al projecten gerealiseerd. Ook geeft het nieuwe coalitieakkoord aan ruimte te willen geven aan erfmolens met een tiphoogte tot 35 meter en zonnevelden tot 1 ha. Duidelijk is dat in de uiteindelijke energiemix ook wind een plek kan krijgen. Met grote zon op veld en windprojecten gaan we zorgvuldig om, met aandacht voor volksgezondheid. Gelegenheid bieden voor participatie van inwoners in het proces van de uitwerking van plannen en maximaal lokaal eigendom, zijn belangrijke condities.

In 2017 had Twenterand een ruimtelijk beleidskader voor duurzame energie vastgesteld. Verschillende (beleids)ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en energie, besluiten van de raad over de RES Twente en de bijdrage van Twenterand van 82 GWh tot 2030, een andere tijdshorizon (van 2023 naar 2030, de periode voor de RES Twente) maken het aanpassen van dat beleid nodig. Het resultaat is dit nieuwe beleidskader 'Duurzame energie in Twenterand'. Het college heeft op 29 november 2022 het concept vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. Vervolgens heeft het concept van 1 december 2022 tot en met 11 januari 2023 ter inzage gelegen. Er zijn 34 (gelijkluidende) zienswijzen binnengekomen.

BEOOGD EFFECT

Het beleidsvoorstel draagt bij aan het subdoel 'Er is minder energie verbruikt en het aandeel duurzame energie (van hernieuwbare bronnen) is toegenomen'. Het doel van het beleidskader is om duidelijkheid te geven over de visie van de gemeente op duurzame energieopwekking en om een bouwsteen te bieden voor het gemeentelijk omgevingsbeleid om zo kaders te bieden voor duurzame energieprojecten.

ARGUMENTEN

1.1 Het voorgestelde beleid past bij de ambitie van duurzaam Twenterand, de bijdrage voor de RES Twente en geeft kaders voor duurzame energieopwekking in Twenterand

De richting in het Beleidskader duurzame energie in Twenterand sluit aan bij en bouwt voort op raads- en collegebesluiten van de afgelopen periode. Zo heeft de raad in december 2019 in een motie bij het besluit over de Startnotitie RES én bij het besluit over de RES Twente 1.0, richting gegeven op de volgende punten:

- De bijdrage Twenterand is 82 GWh met een flexibele energiemix. Als gemeente regie houden over ontwikkelingen duurzame energie; initiatieven voor zonneparken en/of windturbines gaan via de gemeenteraad. ► *Door dit in het beleid vast te leggen houden we als gemeente zoveel mogelijk regie.*

¹ Zie Factsheet Twentse Monitor Twenterand 2022

- De voorkeursvolgorde is: zon op daken/objecten, zon op water (zandwinplassen), wind onder voorwaarden. ► *De voorkeursvolgorde is niet een volgorde in de tijd, in die zin dat bijvoorbeeld eerst alle daken in Twenterand vol moeten liggen met zonnepanelen, voordat aan andere vormen van duurzame energie kan worden gewerkt.*
- Voor wind samenwerken met buur/ regiogemeenten; ► *We werken samen met buurgemeenten Almelo en Tubbergen.*
- Centraliseren van windturbines om de ruimtelijke kwaliteit in Twente(rand) zoveel mogelijk te bewaren; ► *Dit is ingevuld door de keuze voor 1 zoekgebied in Twenterand en hier samen te werken met de buurgemeenten. De overige delen van Twenterand zijn hiermee in het gemeentelijk beleid uitgesloten voor ontwikkeling van grootschalige windenergie*
- Afstand windturbines tot woongebied of woningen 1 km; ► *De gewenste afstand van 1000 meter t.o.v. woonkernen is in de verkenning voor het ATT-gebied aangehouden. Het op voorhand aanhouden van 1000 meter t.o.v. elke losse woning in het buitengebied zou echter betekenen dat wind niet mogelijk is (in heel Twente niet).*
- Windlocaties aansluiten bij infrastructuur van A- en N-wegen; ► *Het zoekgebied sluit aan bij hoofdinfrastructuur van de N36.*
- Inwoners informeren over ontwikkelingen en tijdig betrekken bij plannen en de uitwerking; ► *Hieraan geven we invulling door bij elke fase in het traject actief te communiceren en iedereen gelegenheid te bieden tot participatie.*
- Onafhankelijk gezondheidsonderzoek. ► *Voor afstanden t.o.v. woningen moet gelden dat op een goede manier wordt omgegaan met geluid en gezondheid. Landelijk en lokaal voor het zoekgebied ATT moet onderzoek plaatsvinden. Dit onderzoek kan alleen in fasen (omdat op dit moment locaties, aantallen etc. nu nog niet vast staan)². Voor dit soort onderzoek moeten globale locaties bekend zijn.*

In het beleid is de richting die raad en college wensen zo goed mogelijk uitgewerkt, volgens de volgende hoofdlijnen:

1. Twenterand heeft als doelstelling in 2030 82 GWh duurzaam op te wekken met een flexibele energiemix.
2. Een actualisatie van de ruimtelijke kaders voor duurzame energie, waardoor er meer mogelijkheden komen voor kleinschalige zonne-energie op veld (< 1 ha) en kleinere windmolens (tiphoogte tot 35 mtr)

Soort energie	Oude beleidskader	Voorstel nieuw beleidskader
Zon Zon op dak Zon op veld ≤ 1 ha bruto	Ambitie maximaal Binnen bouwvlak van bedrijven buitengebied / zonneladder	Maximaal zon op dak Binnen / aansluitend aan erf / zonneladder
Zon op veld > 1 ha bruto	Max 25 ha tot 2023/ zonneladder/ niet zone N2000, NNN of gebied met bijzondere landschappelijke of natuurwaarde, maximale omvang 15 ha	Niet op goede landbouwgrond en natuur (multifunctioneel gebruik); alleen indien lokaal coöperatief initiatief / zonneladder
Bodemenergie	Niet in drinkwaterwinnings- en grondwaterbeschermingsgebieden; niet in beschermingszones natte natuur	Idem

² zie raadsbrief Gezondheidseffecten windturbines d.d. 12 april 2022

Soort energie	Oude beleidskader	Voorstel nieuw beleidskader
Vergisting Kleinschalige vergister / <u>monovergister</u>	Kleinschalige mestvergisters tot 15 meter hoog; binnen agrarisch en agrarisch verwant bouwvlak	Idem
Middelgroot	Op agrarisch bouwvlak en bouwvlak loonbedrijf, evt. bedrijventerrein	
Grootschalig	Op bedrijventerrein, maatwerk	
Wind Kleine windmolens	Maximaal 25 m tip; binnen agrarisch bouwvlak; niet zone N2000	Maximaal 35 m tip ; ook buiten bouwvlak (op of grenzend aan erf of bebouwing - voorwaarden)
Grootschalig wind		Zoekgebied Vriezenveen ZO; Mogelijkheden verkennen via gebiedsproces met participatie

- De ruimtelijke onderbouwing van de keuze voor het zoekgebied voor grootschalige opwek (wind) Vriezenveen Zuidoost in de Omgevingsvisie 1.0 (december 2021) is uitgeschreven in een globale ruimtelijke verkenning van de gemeente. Het beleid wijst geen exacte windlocaties aan, maar maakt een verdere verkenning naar de mogelijkheden voor wind in het zoekgebied Vriezenveen Zuidoost (gebied ATT) mogelijk. Voor het gebiedsproces zijn enkele ruimtelijke aandachtspunten meegegeven.
- De gewenste vorm van participatie van de omgeving bij grootschalige duurzame energie projecten (zon en wind) is uitgewerkt, zowel voor het proces (in verschillende ontwikkelfasen) als voor financiële participatie (minimaal 50%, en streven naar maximaal lokaal eigendom).
- Procedures voor projecten grootschalige opwek duurzame energie (zon op veld > 1 ha, windturbines) gaan altijd via de raad.

Aandachtspunten zijn:

- Kleine windturbines 35 meter: Er moet altijd rekening gehouden worden met de provinciale regels en beleidskaders. Uit de nieuwe tekst van de provinciale omgevingsverordening (definitie windturbine: alle met tiphoogte meer dan 25 meter) maken wij op dat buiten de provinciale uitsluitingsgebieden (zoals het nationaal landschap NO Twente m.u.v. de zoekgebieden NOT) gemeenten vrijheid hebben om zelf lokaal beleid op te stellen voor windturbines met een tiphoogte van 35 meter, mits de landschappelijke inpassing ruimtelijk is onderbouwd en passend bij de gebiedskenmerken (uit de gebiedscatalogus). Wel gelden provinciale beleidskaders zoals de bepalingen die gelden voor het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en richtinggevendende uitspraken uit de Catalogus gebiedskenmerken en de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving.
- Tijdelijk grootschalig zon op veld >1 ha: in principe voorlopig niet, met de beperkende voorwaarde dat het gaat om een lokaal coöperatief initiatief, via een gebiedsproces en bij voorkeur in het zoekgebied voor grootschalige opwek. N.B. In de afgelopen jaren zijn er vele informerende vragen binnengekomen van potentiële initiatiefnemers voor zon op landbouwgronden (in totaal meer dan 200 ha). Duidelijkheid hierover is gewenst.

1.2 Het beleidskader is een bouwsteen voor ons omgevingsbeleid

De kaders uit het beleid dienen hierna vertaald en geborgd te worden in het omgevingsbeleid van Twenterand (zoals omgevingsvisie, omgevingsplan en programma). Verder moet altijd ook rekening worden gehouden met de op dat moment geldende landelijke (milieu)regels en met het nationale en provinciale omgevingsbeleid (provinciale omgevingsvisie en - verordening) voor grootschalig wind en zon.

1.3 Voorwaarden voor participatie (proces- en financieel) zijn geborgd in dit beleid

Via een gebiedsproces moeten inwoners en belanghebbenden betrokken worden bij de uitwerking van plannen en kunnen participeren in duurzame energieprojecten. Het onderwerp lokaal eigendom is uitgewerkt in lijn met de afspraken uit het Klimaatakkoord en de Gedragcodes voor Zon op land en Wind op Land. Doelstelling van Twenterand is minimaal 50% lokaal eigendom voor grootschalige projecten wind en zon op land. We streven naar maximaal lokaal eigendom. Met lokaal eigendom bedoelen we dat lokale inwoners, en/of lokaal gewortelde bedrijven of gemeente gezamenlijk (mede)eigenaar zijn van zon- of windprojecten.

Opmerking daarbij is dat financiële participatie (bijvoorbeeld in de vorm van aandelen) niet altijd hetzelfde is als lokaal eigendom (zeggenschap; delen in risico's). De invulling van Lokaal Eigendom krijgt vorm per project – via het gebiedsproces. Afspraken daarover worden vastgelegd. Ook de rol die de gemeente wil innemen (kaderstellend, stimulerend bijvoorbeeld via een maatschappelijke tender of mede-ontwikkellend) wordt per project bepaald – in het gebiedsproces. De rol die de gemeente wil innemen wordt afgestemd met bestuur en raad.

2.1 Het concept Beleidskader duurzame energie Twenterand heeft ter inzage gelegen

Volgens artikel 4 lid 1 van de inspraakverordening gemeente Twenterand 2018 heeft het concept Beleidskader duurzame energie Twenterand voor inspraak ter inzage gelegen van 1 december 2022 tot en met 11 januari 2023. Er zijn 34 (gelijkluidende) zienswijzen binnengekomen, waarvan 10 van buiten de gemeente. Twee zienswijzen zijn buiten de ter inzage termijn binnengekomen, maar omdat ze gelijk zijn aan de andere zienswijzen zijn deze wel meegenomen in de behandeling.

De zienswijzen richten zich inhoudelijk vooral op:

- *Het aanwijzen van het zoekgebied voor grootschalige opwek Vriezenveen Zuidoost.* Het zoekgebied is echter al eerder, met de vaststelling van de Omgevingsvisie 1.0 Twenterand en met de besluitvorming door de raad over de RES Twente, aangewezen. Het beleidskader schrijft de motivatie voor de keuze voor dit zoekgebied uit, in een optelsom van verschillende aspecten.
- *Aan te houden normen/ kaders voor de ontwikkeling van wind in het zoekgebied.* Wij nemen in dit algemene beleidskader duurzame energie geen normen op voor windturbines. De te hanteren uitgangspunten en normen voor wind in het ATT-gebied stemmen wij af met de buurgemeenten, zodat deze voor het gehele ATT-gebied zoveel mogelijk gelijk gelden. Bovendien zullen de toekomstige (nieuwe) landelijke normen moeten worden meegenomen.

In de Reactienota is een uitgebreide reactie op de ingebrachte zienswijzen gegeven. De zienswijzen geven in een enkel geval aanleiding tot wijziging van het beleid zoals een aantal tekstuele aanpassingen, aanvullingen en verwijzingen ter verduidelijking van het beleid. In de Reactienota is een overzicht van wijzigingen opgenomen. Verder is naar aanleiding van wensen van de raad in de beleidstekst expliciet het volgende opgenomen:

- Procedures voor projecten grootschalige opwek duurzame energie (zon op veld > 1 ha, windturbines) gaan altijd via de raad
- Zolang de uitgangspunten onvoldoende zijn uitgewerkt in het ATT-gebiedsproces (bij voorkeur via een omgevingsovereenkomst) werkt de gemeente niet mee aan initiatieven voor grootschalige windenergie

Ambtshalve is verder – ter verduidelijking – de tekst onder andere aangevuld met:

- De keuze voor het zoekgebied Vriezenveen Zuid Oost betekent de verdere verkenning in het gebiedsproces ATT met de buurgemeenten en de provincie. De overige delen van de gemeente zijn hiermee uitgesloten voor ontwikkeling van grootschalige windenergie.

Voor het overige zijn er geen aanpassingen voor het Beleidskader. De volgende stap is het Beleidskader duurzame energie te laten vaststellen door de raad.

3.1 Met vaststellen van het nieuwe beleid 'Duurzame energie in Twenterand' vervalt het oude beleid uit 2017.

Het is de bedoeling dat bij vaststelling van het nieuwe beleidskader door de raad, het oude beleidskader 2017 gelijktijdig wordt ingetrokken met uitzondering van met name genoemde onderdelen (zoals de bijlage Tabel landschappelijke inpassing).

KANTTEKENINGEN

1.1 De energietransitie is een dynamisch en complex proces

De energietransitie is een zeer dynamisch proces waarin de ontwikkelingen razendsnel kunnen gaan. Regelmatige herijking van het beleidskader kan dan nodig zijn óf in afzonderlijke gevallen zal een keuze worden voorgelegd aan college en raad. Dat komt overeen met de wil van de raad flexibel te kunnen blijven handelen over het lokale energiebod in de RES Twente.

1.2 Het beleidsvoorstel doet geen uitspraak over exacte locaties

Bij elk initiatief is via het ruimtelijk spoor een afweging nodig en een specifieke invulling. Zo geeft het beleidskader geen besluit over het al dan niet toestaan van grootschalig wind of zon op veld in het zoekgebied Vriezenveen Zuidoost, maar biedt het alleen de opening voor de zoektocht in het gebiedsproces met inwoners en belanghebbenden. Projecten voor grootschalige opwek gaan altijd via de raad.

Gebiedsproces ATT

De zoektocht voor grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het buitengebied verlangt een goede uitwerking, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en kwaliteit leefomgeving. Dat doen we in het (in de Omgevingsvisie Twenterand 1.0 aangewezen) zoekgebied Vriezenveen Zuidoost, door met inwoners, grondeigenaren en ondernemers, de mogelijkheden voor wind uit te werken met de intentie hier een nieuw (energie)landschap te realiseren. Vanwege de grote impact op de leefomgeving door m.n. wind, is minimaal gemeentegrensoverschrijdende afstemming en goede communicatie nodig. Voor een optimaal proces zetten wij de samenwerking voort met inwoners, buurgemeenten, de provincie en de RES Twente. De ontwikkeling van wind is een langjarig traject, waarbij we nu nog helemaal aan het begin staan.³

1.3 Rol provincie windenergie

Provincie Overijssel heeft aangegeven meer regie te willen nemen - vooral voor wind- via haar omgevingsvisie, -verordening en het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE). Dat kan uiteindelijk inhouden dat de provincie zelf locaties kiest en daarvoor de benodigde onderzoeken en participatietrajecten start en procedures in werking zet om tot besluiten en vergunningen te komen. Dit was al aangekondigd in de brief aan de gemeenten in Overijssel van 15 maart 2022. Provinciale Staten is, volgens artikel 9 van de Elektriciteitswet, bevoegd gezag voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW opgesteld vermogen. Dit betekent dat bij aanvragen van initiatiefnemers de provincie deze aanvragen (buiten de provinciale uitsluitingsgebieden) in behandeling moet nemen. Als een gemeente geen zoekgebieden aanwijst en geen beleid vaststelt, zullen vergunningaanvragen door de provincie worden behandeld aan de hand van de provinciale Windladder en het provinciaal beleid. De provincie ziet het zoekgebied ATT als een kansrijk gebied voor ontwikkeling van wind. De tijdsdruk van het tijdspad van de RES (vergunningverlening projecten op 1 januari 2025) weegt voor Twenterand minder zwaar dan een zorgvuldig en goed gebiedsproces waarbij mogelijkheden voor participatie aan onze inwoners en ondernemers ten goede komen. Voor de uitwerking zijn voor ons een aantal voorwaarden en uitgangspunten belangrijk, waaronder een zorgvuldig proces met inwoners, maximaal lokaal eigendom en (landelijk) onderzoek naar gezondheidsaspecten. Dit is in het gebiedsproces ATT ook uitgesproken. Ook op de regionale energie-infrastructuur neemt de provincie meer (ruimtelijke en programmatische) regie.

UITVOERING

Zodra het beleidskader definitief door de gemeenteraad is vastgesteld wordt het beleid bekendgemaakt. De Lay Out wordt dan omgezet naar de huisstijl voor Twenterands beleid. Het beleid treedt in werking de dag na bekendmaking. Tegen beleid kan geen bezwaar en beroep worden ingediend.

De uitgangspunten en randvoorwaarden uit het beleidskader worden verwerkt in het omgevingsbeleid van de gemeente. Vanaf dat moment is dit beleid het kader waarbinnen ontwikkelingen kunnen plaatsvinden.⁴ De in de beleidsnota aangegeven uitgangspunten dienen als basis voor het beoordelen van de aanvragen voor duurzame energie projecten. De mogelijkheden voor duurzame energie worden meegenomen en verankerd in het omgevingsbeleid van Twenterand (omgevingsvisie en regels in het omgevingsplan).

FINANCIËN

Dit besluit heeft geen financiële consequenties.

COMMUNICATIE

- In juni 2020 heeft de gemeente Twenterand een peiling onder inwoners gehouden over de opwek van duurzame energie in de gemeente Twenterand en de RES Twente. De peiling is begeleid met brede communicatie. Op basis van de uitkomsten heeft de gemeenteraad haar bod van 82 GWh aangeboden bij RES Twente 1.0.
- De Omgevingsvisie 1.0 en het zoekgebied Vriezenveen Zuidoost zijn in december 2021 door de raad vastgesteld. Voor het opstellen van de omgevingsvisie zijn op verschillende manieren

³ Voor de fasen in het ontwikkeltraject van grootschalige windenergie wordt verwezen naar de [Windwijzer | Nieuwe Energie Overijssel](#) en het [Schema - Ontwikkeltraject windpark - v2 \(nieuweenergieoverijssel.nl\)](#).

⁴ In kader van voorgenomen beleid kunnen wij meewerken aan aanvragen voor kleine windmolens

inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties betrokken. Er zijn bijeenkomsten georganiseerd, interviews gehouden, enquêtes afgenomen en [twenterand.ikpraatmee.nl](https://www.twenterand.nl/zoekgebied-zuid-oost-vriezenveen) is ingezet. Ook met de raad hebben verschillende bijeenkomsten plaatsgevonden.

- Het RES Twente proces en de voorzet voor het zoekgebied Vriezenveen Zuidoost is in een webinar op 26 april 2021 aan inwoners gepresenteerd <https://www.twenterand.nl/zoekgebied-zuid-oost-vriezenveen>
- De beleidsnota 'Duurzame energie in Twenterand' is opgesteld in 2021 door adviesbureau Tauw, onder begeleiding van een interne ambtelijke werkgroep (ruimtelijke ordening, participatie, duurzaamheid en grondzaken). Het concept is in december 2021 gepresenteerd aan en besproken met inwoners van de klankbordgroep Vriezenveen Zuidoost. En op 21 april 2022 is het concept beleid aan de gemeenteraad gepresenteerd in een informerende raadsbijeenkomst.
- In het kader van het gebiedsproces ATT zijn inwoners geïnformeerd en betrokken bij de verkenningsfase van het zoekgebied ATT in 2022.
- Het Beleidskader duurzame energie wordt (na besluitvorming door de gemeenteraad) gepubliceerd op de gebruikelijke wijze.
- De indieners van een zienswijze ontvangen de Reactienota en worden geïnformeerd over het besluitvormingsproces.
- De ontwikkelingen – landelijk, provinciaal, regionaal en lokaal– gaan snel en lopen vaak naast elkaar. Dit maakt het complexe proces ook voor inwoners lastig te volgen. Inwoners uit de klankbordgroep Vriezenveen Zuidoost, deelnemers uit de gebiedsgroep ATT, buurgemeenten Almelo en Tubbergen en de provincie zullen daarom ook actief worden geattendeerd op het vastgestelde Beleidskader duurzame energie.

Dit wordt bekend gemaakt via de openbare besluitenlijst.

Bijlagen:

- Beleidskader duurzame energie Twenterand
- Reactienota
- Bijlage 'Landschappelijke inpassingstabel'
- Factsheet Twentse Monitor RES - Twenterand 2022
- Bijlage 4 Begrippenlijst

Burgemeester en wethouders van Twenterand
de secretaris,

de burgemeester,

P.F.G. Rossen

mr. J.C.F. Broekhuizen